

Dayanışma Çemberi Nedir?

Bölüm 2 / 7

Farklı katkıları ortak maksat ve hakkaniyet
etrafında buluşturan zemin

Sağlam projeler, sağlam ilişkiler üzerinde yükselir.

Birinci bölümde, yapmak istediğimiz bütün güzel çalışmaların ancak adil ve sağlam bir zemin üzerinde uzun ömürlü olabileceğini gördük.

Eğitimden şifaya, üretimden ekolojik yaşama kadar hangi alanda faaliyet gösterirsek gösterelim; para, emek, mülkiyet, sorumluluk, karar ve paylaşım arasındaki ilişkiyi yeniden kurmazsak, alıştığımız düzen yeni yapılarımızın içinde yaşamaya devam eder.

Dayanışma Çemberi bir yan faaliyet değildir.

Onu projelerimizin yanına eklenmiş sosyal bir çalışma veya ihtiyaç olduğunda başvurulacak bir finansman yöntemi olarak görmüyoruz.

Dayanışma Çemberi, bütün projelerimizin hangi ilişkiler üzerinde kurulacağını belirleyen ortaklık ve hakkaniyet zeminidir.

Her çember açık ve ortak bir maksatla başlar.

Bu maksat bir eğitim merkezi, bir üretim alanı, bir şifahane, gençlerin projelerini geliştirebileceği bir merkez veya toplumsal bir ihtiyaca kalıcı çözüm olabilir.

İnsanların aynı işi yapması, aynı ekonomik güce sahip olması ya da aynı zamanı ayırması gerekmez. Onları birleştiren, farklı imkân ve kabiliyetlerini ortak maksadın gerçekleşmesi için buluşturma iradesidir.

Çemberin merkezinde ortak zemin vardır.

Merkezde bir kişi, makam, mülk veya sermaye sahibi değil; ortak zemin bulunur.

- Ortak maksat
- Birlikte kabul edilen ilkeler
- Açık sorumluluklar
- Hakkaniyetli karar ve paylaşım düzeni

Bağlılık kişilere değil, ilkelere yönelir.

İnsanlar kişilere bağlılık üzerinden değil; maksada, ilkelere ve birlikte kabul ettikleri kurallara bağlılık üzerinden bir araya gelir.

Böylece çember, bir kurucunun şahsi iradesine veya tek bir finans kaynağının devamına bağımlı kalmadan yaşayabilecek bir yapıya dönüşür.

Para toplamak değil, kaynak tamamlamak

Geleneksel bir projede ihtiyaç denildiğinde akla önce para gelir. Oysa bir projenin gerçekleşmesi yalnızca finansmana değil, birbirini tamamlayan birçok kaynağa bağlıdır.

Bir projenin ihtiyaç haritası

Önce bütün ihtiyaçlar görünür hâle getirilir.

- Fikir, bilgi ve uzmanlık
- Emek, zaman ve süreklilik
- Mekân, malzeme ve ekipman
- İletişim ağı ve organizasyon kabiliyeti
- Finansman ve risk üstlenecek insanlar

Para kıymetlidir; fakat bütün kaynakların yerine geçemez.

Mekânı olanın uygulayacak ekibi, güçlü fikri olanın başlangıç finansmanı, finansmanı sağlayanın gerekli bilgisi veya zamanı bulunmayabilir. Uzmanlığı olan kişi ise çevresi ve imkânları olmadığı için fikrini hayata geçiremeyebilir.

Bu nedenle çember, önce bütün kaynakları görünür kılar; ardından insanların ellerindeki imkânlarla eksikleri tamamlamasını sağlar.

Herkes, ortak bütünün eksik bir parçasını tamamlar.

Biri finansman sağlar; biri mekânını açar; biri bilgisini, emeğini veya zamanını sunar; biri bağlantıları kurar; bir başkası organizasyon ve süreklilik sorumluluğunu taşır.

Çembere katılanlar “verenler” ve “alanlar” değil, aynı maksadı farklı yönlerden tamamlayan katılımcılardır.

KAYNAK TAMAMLAMA

“Biz para toplamıyoruz; ortak maksadın gerçekleşmesi için gerekli kaynakları tamamlıyoruz.”

İnsan tek bir ekonomik sığata indirgenemez.

Alıştığımız sistem insanı çoğunlukla sermaye koyan yatırımcı, ücret karşılığında çalışan emekçi veya karşılık beklemeden katkı sunan gönüllü olarak sınıflandırır.

Bu üç kalıp, insanların projeye sunduğu gerçek ve çok yönlü katkıyı anlatmaya çoğu zaman yetmez.

Bir insan aynı anda birden fazla katkı sunabilir.

Finansman sağlarken fikir geliştirebilir, ilişki ağı kurabilir ve yönetim sorumluluğu üstlenebilir. Sürekli emek verirken bilgi, tecrübe ve ekipman da sağlayabilir. Gönüllü bir katkı ise kısa süreli olabileceği gibi projenin devamlılığı için hayati bir sorumluluk da taşıyabilir.

Çember, insanı yalnızca “yatırımcı”, “çalışan” veya “gönüllü” sıfatıyla değil; gerçekte sunduğu bütün katkılarla görür.

İnsan bütün katkılarıyla görünür olur.

Aynı insan bu katkıların birkaçını birlikte sunabilir.

- Fikir, emek, bilgi ve uzmanlık
- Finansman, mekân veya ekipman
- Risk, ilişki ağı ve organizasyon
- Süreklilik ve sorumluluk

Her katkı kıymetlidir; fakat her katkı aynı değildir.

Bir saatlik katkıyla bir yıllık sürekli emek; küçük bir destekle bütün birikimini riske etmek; bir düşünce önermekle onu uygulanabilir projeye dönüştürmek; dönemsel bulunmakla yıllarca sorumluluk taşımak aynı değildir.

Bütün katkıları aynı kabul etmek adalet değil, gerçek farklılıkları görünmez kılan yüzeysel bir eşitlik olur.

GÖRÜNÜR KATKI

“Her katkı aynı değildir; fakat hiçbir gerçek katkı görünmez bırakılamaz.”

Farklılık, sınırsız üstünlük anlamına gelmez.

Para ile emek, mekân ile uzmanlık, fikir ile uygulama, risk ile süreklilik birbirinin yerine geçmez. Her biri projenin başka bir ihtiyacını tamamlar.

Katkıların farklı olması, bir katkının diğerlerini değersizleştirmesine veya bütün yapı üzerinde sınırsız hak kurmasına izin vermez.

TAHAKKÜMSÜZ ORTAKLIK

“Hiçbir katkı, diğer bütün katkıların üzerinde sınırsız bir iktidar kuramaz.”

İnsanlıkta eşitlik, paylaşımda hakkaniyet

Her insan; onuru, sözüne gösterilecek saygı ve hakkının korunması bakımından eşittir. Fakat projeye sunulan katkı, ayrılan zaman, taşınan risk ve üstlenilen sorumluluk farklı olabilir.

Bu nedenle herkese aynı karşılığı vermek yerine, herkesin gerçek katkısı baştan kabul edilen açık esaslara göre değerlendirilir.

EŞİTLİK VE HAKKANIYET

“İnsanlık onurunda eşitlik, katkının değerlendirilmesinde hakkaniyet esastır.”

Oluşan değer tek bir kaynağın eseri değildir.

Fikir projeyi başlatır; finansman araçları sağlar; mekân faaliyete zemin olur; emek düşünceyi hayata geçirir; bilgi hataları azaltır; organizasyon ve süreklilik başlayan işi yaşatır.

Ortaya çıkan değer yalnızca paranın, fikrin, mülkiyetin, emeğin ya da yönetimin değil; birbirini tamamlayan gerçek katkıların ortak sonucudur.

BIRLIKTE ÜRETİLEN DEĞER

“Değer birlikte üretiliyorsa, oluşturduğu hak da gerçek katkılar arasında adil biçimde dağıtılmalıdır.”

Mülkiyet korunur; ortak değer ondan ayrılır.

Dayanışma Çemberi özel mülkiyeti reddetmez. Bir bina, arazi, makine, fikir veya marka bir kişiye ait olabilir; çember bu hakkı ortadan kaldırmaz.

Ancak kişinin sahip olduğu varlık ile çemberin ortak çalışması sonucunda ortaya çıkan yeni değeri birbirinden ayırır.

Sahiplik, ortak faaliyetin hakkını yok etmez.

Bir binanın mülkiyeti bir kişiye ait olabilir. Fakat o binada yıllar içinde oluşan eğitim sistemi, hizmetler, güven, toplumsal itibar ve ekonomik değer yalnızca binanın eseri değildir.

Aynı şekilde bir fikir bir kişiden doğabilir; fakat onu hayata geçiren insanların bilgisi, zamanı, emeği, ilişkileri ve riski de hak doğurur.

MÜLKİYET VE TAHAKKÜM SINIRI

“Bir şeye sahip olmak, onun etrafında oluşan bütün değer ve insanlar üzerinde sınırsız karar hakkına sahip olmak anlamına gelmez.”

Dayanışma Çemberi benzer görünen yapılardan ayrılır.

Onu doğru anlayabilmek için yalnızca ne olduğunu değil, ne olmadığını da açıkça görmek gerekir.

Bağış veya yalnızca gönüllülük organizasyonu değildir.

- Sadece bir projeye kaynak aktarmakla yetinmez; katkı sunanlar arasında uzun süreli ve adil bir ilişki kurar.
- Gönüllü katkıya yer açar; fakat kişinin emeğini ve hakkını kendiliğinden karşılıksız saymaz.

Geleneksel yatırım ortaklığı veya eşit kazanç sistemi değildir.

- Finansmanı kıymetli görür; fakat sermayeyi emek, bilgi, zaman, mekân, risk ve süreklilik karşısında tek belirleyici güce dönüştürmez.
- Herkese aynı payı değil; farklı katkı, sorumluluk ve risklere göre hakkaniyetli değerlendirmeyi esas alır.

Ekonomik gerçekliği reddeden veya fedakârlığı zorunlu kılan bir düzen değildir.

- Parayı, kazancı ve mülkiyeti ortadan kaldırmak yerine ortak maksadın hizmetinde adil araçlara dönüştürür.
- Bir davanın birkaç insanın görünmeyen emeği ve sürekli vazgeçışı üzerinde yükselmesini sürdürülebilir ve hakkaniyetli kabul etmez.

Adalet, bir kişinin iyi niyetine bırakılamaz.

Yöneticilerin vicdanı ve iyi niyeti kıymetlidir; fakat kalıcı güven, açık kurallar, görünür kayıtlar ve ortak karar mekanizmalarıyla korunmalıdır.

Çember üç temel güvence verir.

Bir katılımcı bu üç güvenceyi açıkça hissedebilmelidir.

- Katkım görünür olacak.
- Hakkım keyfî biçimde belirlenmeyecek.
- Ortak değer üzerinde söz ve sorumluluk sahibi olacağım.

Bu güvenceler gerçek ve sağlam bir söz verir.

Emek, bilgi, zaman, finansman, mekân, ilişki, risk ve sorumluluk kayıt altına alınır; haklar bir kişinin takdiriyle değil, baştan birlikte kabul edilen ilkelerle değerlendirilir.

Katılımcı yalnızca kendisine verilen işi yapan edilgen biri olmaz; taşıdığı gerçek katkı ve sorumluluk ölçüsünde kararların ve oluşan değer parçası olur.

ÜÇ TEMEL GÜVENCE

“Hiç kimsenin katkısı unutulmayacak, hakkı keyfî belirlenmeyecek; hiç kimse parası, mülkü veya makamı nedeniyle ortak maksadın üzerinde konumlanmayacaktır.”

Ortaklık hak kadar sorumluluktur.

- Aynı maksadın sorumluluğunu paylaşmak
- Kaynakları birlikte tamamlamak ve kendi katkısının hesabını vermek
- Başkasının hakkını ve ortak kararların sonuçlarını korumak
- Başarı kadar riski, oluşan değeri de hakkaniyetle paylaşmak

Çembere katılırken yalnızca “Ne alacağım?” denmez.

Hakkaniyet, haklarla birlikte sorumlulukların da görünür olmasıyla mümkündür.

- Ne sunuyorum?
- Hangi sorumluluğu taşıyorum?
- Ne kadar süreklilik gösteriyorum?
- Hangi riski üstleniyorum?
- Ortak maksada nasıl değer katıyorum?

İyi niyet, adil bir yapıyla korunur.

İnsanlar ve şartlar değişebilir; kurucular ayrılabilir, yeni kuşaklar yönetime geçebilir, ekonomik zorluklar doğabilir ve proje büyüyebilir.

Bu yüzden uzun ömürlü adalet; kişilerin hafızasına değil kayda, sözlü vaatlere değil açık ilkelere, yakınlıklara değil görünür katkılara, tek kişinin iradesine değil ortak karar düzenine dayanır.

Çemberin z

Dayanışma emberi, farklı imknlara sahip insanların birinin diğeri tabi olmadığı; her gerçek katkının görünür, her hakkın korunmuş ve ortak maksadın herkesin üzerinde olduğu adil bir üretim, sorumluluk ve paylaşım zeminidir.

Dayanışma Çemberi dengeyi yeniden kurar.

- Parayı reddetmez; tek hâkim güç olmaktan çıkarır.
- Emeği görünür kılar; diğer katkıları yok saymaz.
- Mülkiyeti korur; tahakküme dönüşmesine izin vermez.
- Gönüllülüğe yer açar; mecburi fedakârlığa dönüştürmez.
- Kazancı kabul eder; yalnızca sermayenin hakkı saymaz.
- İnsanı fikri, emeği, bilgisi, imkânı, riski ve sorumluluğuyla birlikte görür.

DAYANIŞMA ÇEMBERİ

“Farklı katkılar ortak bir maksat etrafında buluşur; herkesin hakkı korunur, hiçbir katkı tahakküme dönüşmez ve birlikte oluşturulan değer hakkaniyetle paylaşılır.”

Şimdi doğal olarak şu soru doğuyor:

Eğer herkesin katkısı ve hakkedişi korunacaksa gönüllülük, infak, karşılıksız verme ve hayır bu yapının neresinde yer alacaktır?

Çünkü çoğumuz dayanışmayı fedakârlık ve infak kültürü içinde öğrendik. Hakkedişten söz edildiğinde hayrın azalacağını; ekonomik karşılıktan söz edildiğinde manevi maksadın zayıflayacağını düşünebiliriz.

Hak ile hayır birbirinin karşısında değildir.

Dayanışma Çemberi'nde gerçek ve sürdürülebilir bir iyilik düzeni, hak ile hayrın doğru yerde buluşmasıyla kurulur.

Üçüncü bölümde gönüllülük, infak, karşılıksız verme ve hayır ilişkisinin bu adil zemin üzerindeki yerini ele alacağız.

BÖLÜM 3'E GEÇİŞ

“Önce hak teslim edilir; ardından paylaşma özgürleşir ve iyilik çoğalır.”